

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Turbo, sive moleste et frustra per cuncta divagans
ingenium**

Andreä, Johann Valentin

Altorfii, 1620

Scena V.

[urn:nbn:de:bsz:31-138638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-138638)

rum auditoria. V. Deniq; utaris Litera-
tis non ut principibus tuis, sed veluti Me-
chanicis, quorum permagnus est in Re-
pub. usus. Tu præmineas, reliqua illa
turba te circumstet, & quicquid haber
Artis communicet. T. Heu mihi! heu
mihi! P. Meditare hæc nos tempus aliò
avocat. V. Precor tibi animum magnù,
haud illum scholasticum. P. Vale ge-
nerose Adolefcens, & excellentioris
concupiscentiæ igniculos, illis literari-
is rivulis, ne extingue. V. Valetè felicif-
simè. H. Pergite, satis est, quod non va-
pularis.

SCENA V.

Turbo. Harleq. Horatius. Famulus.

T. **I**lli abierunt. Ego hic sto, Magistel-
lorum lusus, mei tortor, curiositatis
exemplum. Vah! hæc vota mea sunt?
hæc de literis expectatio? hæc literarum
sunt elogia? Ego ille primus erò, ille
qui hominum errores è sublimi despici-
at, & commiseretur? H. Here, jam an-
tè edico tibi, si cum quoquam ultrà fue-
ris

ris collocutus, occidam utrumq; Nam
noyam à singulis concipis phantasmiam;
unde si ita pergas, quanto me post te re-
linques intervallo? T. Comprime os.
H. Et tu lætæ mentis sis. Nam quam-
cunq; iniers vitæ rationem, me habebis
socium, sive ad Episcopatum voceris, si-
ve in balneum. T. Miseria! Eheu! quam
nimis bene dixerunt postremi hi duo nã
ad solitariam vitam artes illæ fortè faci-
ant, ad Civilem alias oportet esse, rerum
scil. cognitionem & de rebus iudicium,
qualia sibi dare mihi non possunt Magistri
nostri, pereant. H. Sapis, & ego interi-
mam. T. Tutace: sed ubi exordiar vi-
tam meam politicam? Ita faciam. Non
placet. Heu mihi! jam nec mihi ampli-
us, nec Præceptoribus fido. Heu! quis
Phaleratus ille, & immane spirans? H.
Ergo collectæ sunt res meæ, & consarci-
nata. F. Etiam Domine. H. Vide nihil
impediat, ne cras primâ luce abire non
possim. F. Curabo. H. Equidem hoc
quatriduo, quo urbem hanc sum perlu-
stratus, non videor mihi tempus perdi-
disse, situs commodus, vivitur parvo,
leges bonæ sunt, consuetudines probæ,

ingenia mitia, de armis credo minus ne-
cesse habent, cur cogitent: Famule quis
ibi astat? F. Scholares sunt, si benè pro-
spicio: Nam propendent ab ipsis cala-
maria. H. Ha, ha, he! pediculosos ho-
mines, oportebat ipsos odorâsse. Quam
metuo, ne versiculos aliquis mihi exhi-
beat. F. Effugere non possumus, quin
prætereamus eos. H. Sine sit. Har. Heus
tu, quis es, plumate, qui nos præteris te-
cto capite, me & herum meum? F. Sce-
lestum hominem! Har. Etiam maledi-
cis? Hem tibi. H. Proh facinus! jam qui-
dem moriere. Har. Id quidem facito, &
persolves hac die centum florenos. T.
Obsecro te Domine, parce huic nam sa-
næ mentis non est. H. Quid ais calamari-
um. T. Verè hic homo fatuus est. H.
Quî ergo stultelcum stulto tuo non hic
procul facestis ilico? Præsciebam omi-
nosum esse, si quis occurrat Scholastico.
T. Quisquis es homo, temperabis tibi ab
his sermonibus, si benè cognoveris. H.
Vah Hominis Sceleron, qui per papyrû
peregrinatur, in atrameto navigat, pen-
nis digladiatur, vocabulis servit. T. Si
civile id est, homini benè nato, & libera-
liter

liter haftenus habito maledicere, satis
modestus es. H. Paradoxum, hominem
ad clamor cōdemnatum posse benè na-
tum esse. Har. Here, ego conclamabo,
& Matrem, & Patrem tuum, & Sorores
& Præceptores, & Ministros, & subditos,
& commilitones tuos omnes, hunc ut
in frustra discerpant, qui negant te benè
natum. H. Fortassis benè, sed ad bonum
nunquam, si iis adhæreas ornamentis.
T. Cum hæc deposuero, non deerunt
teretes hastæ, clypeiq; rotundi. H. Dic
Sodes, an bono loco natus es? T. Atque
optimo. H. Et Pater tibi superest? T.
Ac in supremâ dignitate. H. Et literis
hoc ætatis torqueris? T. Imò summè
afficior. H. Nec habes hominem, qui
te hac infamiâ liberet? T. *Quod quisq; ne-
scit, adit.* H. Equidem glori or, ad eam cui
natus sum vitam, nimium literarum mi-
hi haud contigisse, quæ animum aut ef-
feminant, aut inflant, aut reddunt curi-
osum, aut scholasticū. Mihi hic Mundus
schola est, variæ Terræ Præceptores, hu-
manæ actionès libri, varia ingenia cha-
racteres, Aula palæstra, ipse intra hæc
examen, ac lydius lapis, quæ omnia adeò
C 3 jejunè

jejunè libellis depinguntur, repræsentanturq; ut in somnia meritò dicas, umbras & spectra, præ vivis illis Martis, Mercurii, Veneris, Jovis experimentis. T. Quæ hæc sunt? H. Hò Scholastice! Castra, Mercimonia, Amores, Aulæ, variaque hominis peregrinantis objecta, quibus ille aut literas accomodat, aut judicium exacuit, aut Artes Mathematicas admovet, aut Politicorum decreta examinat, omninoq; hominem, admirabile illud lubricum, ac versatile animal, sibi tractandum sumit, nunc Majestate elatum, nunc ingenio armatum, nunc servitute depressum, nunc ignorantia sepultum. T. Quid ais te illiteratum? H. Admodum mehercule, ac Deo gratia esto, qui post leviter degustatas literas, noluit me inter eas computrescere. T. Et unde tibi tanta? H. Illud est, quod vobis deest, qui dum inter chartas vestras & papyraceas pugnas, aulas, seditiones, Respublicas volutamini, facillimè vestros fictitios homines, & debellatis, & exagitaris, & compestitis, & regitis. Verum ad praxin producta tantum sapitis, quantum statuæ, & obmutescitis,
cum

entur, repræsentat
tò dicas, umbra
s Martis, Mercu
perimentis. T
Scholastice! C
nores, Aula, v
nantis objecta
commodat, an
Artes Mathema
corum decreta
ominem, admi
ac versatile ani
nit, nunc Maje
nio armatum
m, nunc igno
dais te illitera
hercle, ac De
iter degustat
reas computre
ra? H. Illud est
um inter chara
gnas, aulas, sed
tamini, facillim
s, & debellat
citis, & regio
ucta tantum
& obmurefcit
cum

eum se simulacra movent. H. Here, hic
homo malus non est. T. Tace sis. H. Tum
si quid cum exteris intercedit, negotii,
quam facile non nostræ scientiæ pudet,
quam est in sulsum inexperientissimorū
hominum confessū audire perstrepen-
tem Grammaticum, aut Scholasticum,
anserem; Omnia scire volunt, & omnia
nesciunt. T. Tu literis iniquus eris, qui-
bus ab omni ævo fauerunt optimi. H. O
egregias literas, si habeamus egregiè li-
teratos! Nunc dum parvis occupati, ne-
sciunt se erroribus impendere miserrimam mentem: in illustrem ambitū Magnatum, in sollicitas Principum curas ridiculi declamatores inquirunt, quasi nihil intersit inter sordidam & magnificam vanitatem, nisi quod illa peccandi impotentiam ostendit. T. Nihil inter literatos distinguis? H. ægrè. Har. Et Monachos uno nos ordine habebimus omnes. T. Nec Politicos excipis? H. Illos chartacearum urbium constructores. T. Nec Historicos! H. Illos externorum gestuum, aut fortuitorum casuum sollicitos descriptores. T. Quem tandem approbabis? Har. Qui longa potest

potest dispendia ferre viarum. H. Illum
qui animum suum non otiosis nugarum
& opinionum securis divorticulis sagi-
nat, & per voluptatem humanas res in-
tuetur, sed eundem cum ingenti conver-
sionum humanarum mole committit,
manus suas porrigit, & vitam omnem
humano servitio devover. T. Talem
ego expeto vitam. H. Talem illi Tuscu-
lani in visam juventuti reddunt, & ve-
nenatis verbis adeò depingunt barbarã
ac sordidam, ut quicquid ultra ferulam
est, aut scholastica scamna, plebeium
proclament, ac terreum. Hic semper
risit, alter semper flevit, istène ridendus,
flevendus an ille magis? tertius in dolio ha-
bitavit, homines Ignava opera, philoso-
pha sententia. Har. Ne crede huic homi-
ni. Qui enim benè dicat o creatus, toga-
tus, pennatus, qui nec meditatus est hæc
diu, nec legit è charta? H. Ha, ha, he! tu
prodes omne mysterium pædagogismi
T. Malè sit ei, qui quis te primus à literis
avocavit. H. Malè sit omnibus, qui te
porrò literarum compedib⁹ detinebūt.
T. Benè literis, si te iterum exorent pro-
pitium. H. Benè Reipubl. si ei temet de-
des,

des, relicta hâc vitâ pediculariâ. T. Nescio an benè velis mihi. H. Nescio an intelligas quàm commiserer sortem tuam, quem judico in balance positum, saltem verbulis ex misera illa parte detineri. T. Ubi habitas? H. Hic quidem peregrinus sum. T. Sed posthac nobiscum eris? H. Imò cras abeo. T. Sed hospitium ubi est? H. Ad falconem deauratum. T. O felix homo quisquis es. Mihi nec aurum deest, nec dignitatis spes, nec servientium numerus, sed bonum consilium. H. Quid suspiras, in manu tua Libertas est, apprehende. T. Hei mihi! Har. Nunc tempus est, vos cum dividam, dum illud audio; heu mihi. T. Heu, heu mihi! H. Hic flebit opinior homo, ego ad res meas abeo. Har. Sapis jam tibi necem meditabar. Quid fiet, ó cives, si herus meus quotidie nova audiat, & nova credat, quàm metuo, ne se tandem credat inopem, aut sumptibus impari, meq; dimittat, Mihi ars una est Ineptia, quâ invictus sum, & eludo disputatores summos si quid dicunt, nego: si quid probant, non credo: si permulcent rideo: si minantur, aufugio: quoquo me

versent cubus sum, semper subsisto. Ego
is sum, quem si laxes erepit, si premas
erumpit. Sed atar! se Herus meus sub-
duxit.

ACTVS SECVNDI

SCENA I.

Harleq. Gerson. Malliet.

SI triginta sex annis pendeas de supre-
ma cruce, non lues flagitiū tuum Ne-
bulo, qui me in has terras deduxisti, ubi
Diabolos habitare credo, non homines
Nam illorum ne unum quidem intelli-
go, omnes perstrepunt, & glocitant, ut
in singula momenta circumspiciam ad
ictus. Si quid peto, si quid familiariter
tento, nihil est, aut rident, aut circum-
stant, jam fortè comprehendendū. Ka-
lasti piripateta, lomelaleta opidi, Kari-
si luridi, Wiri Widisi, Kardivipopsidi,
golibitodisi, quid hoc est? possem ita si
vellem;